

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BÜLTENİ

35. CİLT

1986/YAZ

3. SAYI

FEDERAL ALMANYA HALK KÜTÜPHANELERİNDE TÜRKLER'E VERİLEN HİZMETİN YAYGINLAŞTIRILMASINDA TÜRK VE ALMAN KÜTÜPHANECİLERİN İŞBİRLİĞİ

Doç. Dr. Tülin SAĞLAMTUNÇ*

ÖZ

Türk işçilerinin gelişmiş ülkelere göçü sonucu ortaya çıkan yabancı toplumla kaynaşma sorunu, halk kütüphanelerinin Türklere kendi dillerinde materyalle hizmet vermesi yoluyla bir ölçüde çözümlenmek istenmiştir. Ancak bu konuda başarılı olduğu söylenemez. Alman Halk Kütüphanelerinde Türklere uygulanan bir anket ve kullanıcılarla yapılan görüşmeler bugünkü durumu yansıtmaktadır.

ABSTRACT

After the migration of Turks to the developed countries in Europe, there has been an increasing concern to provide them with media in their native language for their lingual and cultural identification in host countries. Even these attempts were insufficient to solve the integration problem of Turks in Federal Republic of Germany.

A survey for Turkish users of German Public Libraries based on a questionnaire and interviews reflect the present situation.

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğünün «Kütüphanelerin Yurt Düzeyinde Yaygınlaştırılması konusunda Bakanlık, Mahalli İdareler, diğer Kuruluşlar ve Vatandaşların İşbirliği» konulu Sempozyum'una sunulacak bir bildirinin vatandaşlarımıza

* Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü.

yurt dışında yabancılar tarafından verilen bir hizmeti konu alması ilk başta yadırganabilir. Ancak, yaptığım incelemeler sonucu yurtdışında bulunan vatandaşlarımıza en verimli hizmetin salt Alman kütüphaneciler tarafından verilemeyeceğini saptamış bulunuyorum. Bu hizmet, kanımca Bakanlık, vatandaşlar, Türk kütüphanecileri, çeşitli Türk ve Alman kuruluşlarının işbirliği sonucu olumlu bir biçimde gerçekleştirilebilecektir.

Federal Almanya'da Türklere verilen hizmet, yurtdışında Türkler'e verilen hizmetin yalnız bir örneğini oluşturmaktadır : İsveç, Danimarka ve Hollanda'da yıllardan beri Türklere bu ülkelerin halk kütüphanelerinde hizmet verilmektedir. Bunda da modern kütüphanecilik açısından yadırganacak birşey yoktur.

IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) «Uluslararası Kütüphanecilik Dernekleri ve Kuruluşları Federasyonu»nun Halk Kütüphaneleri için hazırladığı Standart'larda (1) bir ülkede bulunan yabancı azınlıklara da kendi dillerinde materyal sunulması zorunluluğuna işaret edilmiş ve bu husus sayısal olarak da saptanmıştır : «Bir bölgede yerleşmiş bulunan 500 ya da daha fazla yabancıнын kullanımı için kendi dillerinde kitap bulundurulur. 2000 e kadar olan gruplar için saptanan standart her 5 yabancı için 1 kitap bulundurulması şeklindedir. Grubun sayısı arttıkça her 10 kişi için 1 kitap bulundurulması düşünülmektedir. En küçük koleksiyonlarda bile o dilde en az 100 kitap bulunmalıdır. Her 500 kişi için en az 1 süreli yayın alınmalıdır. Kütüphanelere her yıl yeni materyal sağlanırken bu gruplar da gözönüne alınmalıdır. Her yıl 2000 kişiyi aşmayan gruplar için her 25 kişiye 1 kitap ve daha büyük gruplara her 50 kişiye 1 kitap hesap edilerek yeni materyal sağlanmalıdır.» (2)

IFLA'nın bu bağlam içinde kurulmuş **Halk Kütüphaneleri Daimi Komitesi**'ne (IFLA Standing Committees for Public Libraries) bağlı bir **Etnik Azınlıklar Yuvarlak Masası** (Round Table for Ethnical Minorities) da bulunmakta ve bu konularda çalışmalar yapmaktadır.

Federal Almanya Cumhuriyeti gibi 4.500.000 yabancı bulunduran bir ülke kütüphanecilik alanında bu konuyla ilgili çalışmalar yapmak zorunluluğunu pek doğal olarak duymuştur. (3) : 1973-1978 yılları arasında üzerinde çalışılan I. Yabancılar Projesi'nde koleksiyonların oluşturulmasında kolaylık sağlanması için standart listelerin hazırlanmasına çalışılmıştır. II. Yabancılar Projesi'nde ise Türk okuyucular için halk kütüphanelerinde okuma köşeleri oluşturulması üzerinde durulmuştur. Federal Eğitim ve Bilim Bakanlığının maddi desteğine dayanılarak Alman Kütüphane Enstitüsü'nce (Deutsches Bibliotheksinstitut) yapılan çalışmalar sonucu bugün Alman halk kütüphanelerinde Türkçe materyalin yanında Yugoslavca, Yunanca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce ve Arapça materyal görmek-
teyiz.

Tüm yabancı grupları içinde sayısı yaklaşık 1.500.000'i bulan Türkler en büyük yabancı topluluğunu oluşturmaktadırlar. Bu nedenle de çalışmalar Türkçe materyal üzerinde yoğunlaştırılmıştır.

Türkler'in Avrupalılardan değişik olan kültürel yapısı, Almanya'da bulunan Türkler'in sosyo.ekonomik özellikleri ve Alman toplumunun kendine özgü özellikleri sonucu oluşan sorunların sonunda Federal Hükümet Entegrasyon (Uyum, Kaynaşma) Politikasını uygulamak zorunluluğunu duydu. Bu politikaya göre Federal Hükümetin 19 Mart 1980'de aldığı kararlara göre «asıl hedef ikinci ve üçüncü kuşak yabancıların, yani gençlerin ve çocukların sosyal entegrasyonu (toplumla kaynaşmaları) olmasıydı» (4). «Ancak bunların asıl kökenlerini unutmaları, kendi kültürlerine yabancılaşmaları önlenmeliydi. Almanca hiçbir zaman anadilin yerini almamalıydı» (5). Entegrasyon Politikası'na göre Türkler'in önce Alman toplumuna uyum sağlaması daha sonra da Türkiye'ye yapılacak zorunlu kesin dönüş sonucu Türk toplumuna uyum sağlaması istenmektedir. Yani bir insan ömrüne bu kadar güç bir yük yüklenmek istenmektedir. Halk Kütüphaneleri de bu görüşe uygun olarak yabancılar için, özellikle Türkler için bir sosyalizasyon kuruluşu olarak çalışmak durumundadırlar.

Resmî çalışmalardan çok önce, 1970 lerin başında Türkler'in yoğun olduğu bölgelerde halk kütüphanecileri kendiliklerinden Türkçe kitap sağlamaya başlamışlardı. Ancak, karşılaşılan çeşitli zorluklar, özellikle Türkçenin bilinmemesi ve Türkçe yayınların tanınmaması kütüphaneciler için sorun oluştuyordu. Bugün de bu sorunlar bir iki kütüphanenin dışında çözülmüş değildir.

Alman Akademik Değişim Hizmeti (Deutscher Akademischer Austausch Dienst)'nin sağladığı bursla 1983 yılında Federal Almanya'da Türk'e verilen bu hizmeti incelemeye gittiğim zaman Alman kütüphanecilerin ve Türk okuyucuların karşılaştıkları zorlukları yerinde inceleyebilmek olancağın buldum. Alman Kütüphane Enstitüsü'nün yardımıyla Federal Almanya'da Türkler'in yoğunlaştığı bölgelerde her eyaletten bu hizmeti veren kütüphaneleri seçerek, Türk okuyucular için geniş kapsamlı bir anket hazırladım. Böylece, bugüne kadar hizmet veren bazı Alman kütüphanecilere ve bir de Türk çocuklarına Münih'de (6) uygulanan bir anketin dışında yabancı azınlık gruplarından ilk kez Türkler'e çocukları ve yetişkinleri kapsayan bir anket uygulanıyordu. Anket (7) 1 Kasım 1983-31 Mart 1984 tarihleri arasında 10 kütüphanede Alman kütüphaneciler tarafından Türkler'e uygulandı ve Ankara'ya gönderildi. Katılan kütüphaneler : Berlin'de Berlin Şehir Kütüphanesi, Namık Kemal Kütüphanesi (bu kütüphanede hemen tamamen Türkçe kitaplar bulunmakta ve kütüphane bir Türk tarafından yönetilmektedir), Amerika Anı Kütüphanesi, Münih (bu kütüphanede İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi kütüphanecilik mezunu

bir kütüphaneci hizmet vermektedir), Duisburg (çok sayıda Türk memur vardır.), Stuttgart, Frankfurt/Main, Hannover, Ludwigshafen ve Hamburg (bu kütüphanede kitaplar bir Türk memur tarafından seçilir.), Şehir (Halk) Kütüphaneleri'di. Mainz, Bremen, Kiel ve Saarbrücken Halk kütüphaneleri çeşitli nedenlerle ankete katılmak istemediler : İleri sürülen nedenlerden bir tanesi «Türkler'in ankete yanıt verebilecek eğitim düzeyinde olmadıkları» gerekçesiydi. Kendilerine gereken yanıtı vermiş bulunuyorum. Gönderilen 1.000 anketten 674'ü yanıtlanmış olarak geri geldi. Ankete katılım oranı %67,4 idi. Anketin uygulandığı süre için Türkler'in tatile çıkmadıkları, işte ve okulda oldukları bir süre seçilmişti.

Kütüphanelerden gelen yanıtlara göre bazı Türk çocukları Türkçe bilmedikleri, bazı Türk gençleri de «yalnız Almanca okumayı yeğledikleri» için anketi yanıtlamamışlardı. Bu durum da tümüyle benim Türk çocukları ve Türk gençleriyle yaptığım görüşmelere uyuyordu. Bu gençlerle çoğu kez yalnız Almanca konuşarak anlaşabildiğimi de burada vurgulamak isterim. Pek çoğu ya Türkçe'yi hiçbir zaman gereği gibi öğrenememiş ya da zamanla unutmuşlardı.

Geri gönderilen anketler Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi'nde uzmanlar tarafından değerlendirildi. Anket sonuçlarına göre, Türk okuyucuların çoğunluğu (% 71) erkek olup köy kökenliyidiler (% 45). Deneklerin % 47 si 15 - 19 yaşlarında ve 1-9 yıldan beri Almanya'da bulunuyorlardı. Hemen hepsi Almanca biliyor ve % 36 oranında ortaokul mezunu kişilerden oluşuyorlardı. En kalabalık okuyucu grubu % 69 oranında olan öğrencilerdi. Bunu %18 ile işçiler ve %3 ile öğretmenler takibedyordu. İşçi okuyucular çoğunlukla ikinci kuşak Türkler grubundandılar. Birinci kuşak Türkler hemen hiçbir zaman kütüphaneyi kullanmıyorlardı.

Türk kütüphaneciliği açısından ilginç olan husus, okuyucuların % 48'inin Almanya'ya gelmeden önce Türkiye'de bir kütüphaneyi kullanmış olmaları ve bunların çoğunluğunun halk kütüphanelerini (% 29) kullanmış olmalarıydı. Bu okuyucuların % 98'i Türkiye'deyken Türk halk kütüphanecilerinin kendilerine çok iyi davranmış olduklarını belirttiler.

Deneklerin büyük bir kısmı (%52) ya Almanya'da doğmuş ya da okul çağından önce aileleriyle Almanya'ya geldikleri için Türkiye'deki kütüphaneleri tanımıyorlardı.

Türk okuyucular, kütüphanelerde Türkçe materyal (kitap, gazete, dergi, kaset) bulunmasının nedenlerini şöyle belirtmişlerdir :

% 54 oranında kültürlerini unutmamaları, % 45 oranında Türkçe materyal aracılığıyla kütüphanelere alışıarak topluma daha iyi uyum sağlamları ve % 36 oranında da Entegrasyon politikasına uygun olarak kendi kültür ürünlerini kütüphanelerde görüp bir yabancı azınlık grubu olarak gurur duymaları için.

Okuyucuların %29'u (çoğunlukla çocuklar) Türkçe'yi unutmamak için Türkçe kitap okumaktadırlar. Bunda okullarda Türkçe dersi veren Türk öğretmenlerin büyük payı vardır.

Alman kütüphanecilere göre Türkler yalnız aşk-macera romanlarına, özellikle foto-romana ilgi duymakta ve kendilerine bu çizgide sunulan koleksiyonu beğenmekteydiler. Genelde basit aşk-macera romanlarından oluşan kütüphane koleksiyonlarına ne tür kitapların katılmasını arzu ettikleri sorulduğunda denekler, tarih, din, spor, politika, yabancı sorunu, teknik, yabancı diller öğretimi kitapları, cinsel yaşam, psikoloji, hukuk, felsefe, sağlık konularında kitapların eksikliğini duyduklarını belirtmişlerdir.

Foto-roman, aşk-macera romanları hakkındaki fikirleri sorulduğunda bunların ancak küçük bir grubun ilgisini çektiği anlaşılmıştır. (%15.) Ayrıca, iddia edildiği gibi koleksiyonların Türkler'in beğenisini kazanmadığı da yapılan araştırma sonucu ortaya çıkmıştır. Okuyucuların % 40'ı Türkçe materyali içerik açısından eskimiş, sıkıcı bulmakta, bunların kendi sorunlarına yönelik kitaplar olmadığını vurgulamaktadırlar.

Bu sonuçlar Alman kütüphanecilerin Türk okuyucularını pek iyi tanımadıklarını göstermektedir.

Zaten seçilmiş olan materyal ve hizmet veriş biçimi de Türk okuyucuların dilekleri doğrultusunda değildir: Okuyucuların % 49'u istedikleri kitapların sağlanmasını, % 40'ı Türkiye ve Türkler hakkında filmler gösterilmesini, % 34 ü kütüphanelerin açık bulundukları saatlerin uzatılmasını, %35'i Almanlar'la birlikte programlar düzenlenmesini istemektedir.

Bizim için ilginç olan husus, okuyucuların % 23'ünün Türkçe materyalin Türk kütüphaneciler tarafından seçilmesini ve Türk kütüphanecilerin hizmet vermelerini isteyecek kadar bilinçlenmiş olmalarıdır. Münih, Duisburg gibi Türk kütüphanecilerin çalıştığı kütüphanelerde bu konudaki isteklerin oranının % 34 ü bulduğu saptanmıştır.

Yabancı azınlık grupları içinde kütüphanelere en çok sayıda ve çok sık gelen Türkler'in sayısında son zamanlarda görülen düşüş Alman kütüphaneciler tarafından seçilen materyalin kalitesizliğine değil, başka nedenlere bağlanmaktaydı: Almanya'nın giderek bozulan ekonomisinin kütüphane hizmetlerine de yansması sonucu, kütüphane kullanımının paralı olması ve para cezalarının artırılması gibi faktörlerin kütüphanenin kullanımını olumsuz yönde etkilediği sanılıyordu. Oysa yapılan araştırma göstermiştir ki kitaplar beğenilmemektedir. Ayrıca, okuyuculara ne gibi dilekleri olduğu sorulduğunda hiçbir okuyucu para cezalarının kaldırılmasını, kütüphane kullanımının eskiden olduğu gibi ücretsiz olmasını ya da bu ücretin azaltılmasını dilememiştir.

Türkçe bilmeyen, Türkiye'yi, Türk kültürünü bu arada Türkçe yayınları gereği gibi tanımayan, çeşitli önyargıların etkisinde olan Alman kütüphaneciler gerçekten güç koşullarda hizmet vermeye çalışmaktadırlar.

Türk okuyucularla diyalog kurulması isteği sonucu dili ve kültürü iyi tanıyan Türk gençlerine kütüphanecilik eğitimi verilmek istendiği görülmüştür. Ancak, verilmek istenen eğitim en alt düzeydeki eğitimidir ve söz sahibi olunmasını olanaksız kılmaktadır. Zaten bu gençlerden bu eğitimi yapanların sayısı son derece sınırlıdır.

Bazı kütüphanelerde çalışan Türkler'in çoğunluğu öğretmen veya öğrencidir ve doğal olarak kütüphanecilik mesleğinin gereklerini bilmediklerinden geri planda kalmaktadırlar. Bu kişiler Türkçe kitaplar Bölümü'nün çevresinde durmakta ve Türk okuyuculara yardım etmeye çalışmaktadırlar. Ayrıca, okullara gidip Türk çocuklarına kütüphanede Türkçe materyal bulunduğunu haber vermektedirler. Materyal seçimi, aksesyon, kataloglama — sınıflama gibi hizmetler Almanlar tarafından yapılmaktadır. Pek çok kütüphanede personel Türkçe bilmediği için Türkçe Kitaplar zaten kataloglanıp-sınıflandırılmamaktadır.

Köln'de 15.- DM'lık kitaplar alınıyor ki, kataloglanması, raf okuması hemen hemen hiçbir zaman yapılmamaktadır. Bu nedenlerle raflar son derece karmaşık, dağınık bir görünüm içindedir. Hangi kitapların koleksiyonda bulunduğu bilinmediği için tekrar tekrar aynı kitapların (hatta bazen 9 nüsha) alındığı görülmüştür. Bunlar, genellikle foto-roman, aşk-macera romanı türünden kitaplardır. Oysa, Türklere iyi materyal sağlanması için Federal Hükümet tarafından çok pahalıya malolan projeler yapılmakta, büyük oranda para tahsis edilmektedir. Özel sektörün bu konudaki katkısı da çok büyüktür. Örneğin, Duisburg'da bulunan Mannesmann Firmasında 10.000 Türk çalışmakta olup, firma bu Türkler'in okuma gereksinmesini karşılamak amacıyla fabrikanın bulunduğu semtin şube kütüphanesine 5 yıl süreyle 1978 den başlayarak yılda 10.000 DM gibi büyük bir katkıda bulunmuştur. Yaptığım inceleme sonucu burada da diğer kütüphanelerde bulunan materyal türünde kitaplar ve kasetler bulunduğunu gördüm. Oysa, 5 yılda 50.000 DM la yalnız Türkler için alınacak değerli materyalle bu kütüphane en iyi hizmeti verebilecek biçimde donatılabilirdi. Bana verilen bilgiye göre, bu paraların çoğu ile kaset alınmış ve bunlar da çabuk bozuldukları için büyük oranda koleksiyondan ayıklanmışlardı. Thyssen Siemens; ve Krupp gibi büyük sanayi kuruluşları fabrikalarda çalışan yabancı işçiler için o kütüphanelerin dillerdeki materyaline büyük katkıda bulunmaktadırlar.

Bütün bunlara karşın kütüphanelerde bahsettiğimiz türden materyalin bulunduğunu ve bunların içerik açısından çok eski olduklarını da gördüm. Görüştüğüm Türk okuyucular, aynı kitapları yeniden okumak istemedikleri için, genellikle artık hep Almanca kitap okuduklarını belirttiler.

Hernekadar Alman'lar kendilerine vergi veren vatandaşlarımıza hizmet vermekle yükümlü iseler de, bizim tarafımızdan da konuya ilgi gösterilmesi gerekmektedir. Ancak, bu konuda bugüne kadar somut girişimlerde bulunulmamıştır.

Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak çalışan ve birer de kütüphaneleri bulunan Türk Kültürevleri Almanya'da 3 ilde bulunmaktadır : Köln, Frankfurt/Main ve Hannover. Aslında 12-13 Türkevi kurulmak istenmesine karşın ancak 3 tane kurulabilmiştir. Dışişleri Bakanlığı Kültür Dairesine bağlı olarak çalışan Türkevleri'nde Türk işçileri için Türkçe kitaplar alınmıştır. Başlangıçta okuma salonları ve evlere ödünç kitap verme servisleri olması düşünülen Türkevleri'nin bugün kütüphanecilik açısından aktif oldukları söylenemez. Bunlar Türkiye'den gönderilen öğretmenler tarafından yönetilmektedirler. Alman kütüphanecilerin girişimlerine karşın Türkevleri bu konuya ilgi göstermemiş, bu nedenle aralarında herhangi bir iletişim oluşamamıştır.

ÖNERİLER :

Vatandaşlarımıza yurtdışında iyi bir halk kütüphanesi hizmetinin verilebilmesi için görev yalnız Kültür ve Turizm Bakanlığına düşmemektedir. Ayrıca, Dışişleri Bakanlığı, Gümrük ve Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Üniversite Kütüphanecilik Bölümleri, Türk Kütüphaneciler Derneği gibi kuruluşlar da Türk ve Alman Kütüphanecilere işbirliği konusunda yardımcı olmalıdır.

Türkiye'den kitapların yurtdışına çıkarılması için gerekli işlemlerin ilgili Bakanlık tarafından kolaylaştırılması, yurt dışındaki vatandaşlarımıza daha çok sayıda ve kaliteli kitaptan yararlanma olanağını sağlayacaktır : Kütüphanelerin çoğu gümrük ve diğer sağlama işlemlerinin uzun sürmesi sonucu, Almanya'da bulunan bazı Türk yayınevlerinden ve kitapçılardan kitap satın almak zorunda kalmaktadırlar. Bunlar ise hem çok pahalı hem de dengeli bir koleksiyon oluşturulmasına olanak sağlayamayacak denli tek yanlı görüşler, doğrultusunda hazırlanmışlardır. Gündelik sorunlara pratik çözüm getirebilecek (tıp, hukuk, teknik) konularda burada yayınlanan kitap sayısı yok denecek kadar azdır. Buna karşılık politika, din edebiyat konusunda çok sayıda kitap basılmaktadır.

23.4. - 27.4.1984 günleri arasında Berlin'de Berlin Senatosu'nun girişimi sonucu bir Türk Kitap Haftası düzenlenmiş ve buna bağlı olarak ilk kez yalnız Türk kitaplarının sergilenmesi için bir Türk Kitap Fuarı açılmıştır. Ancak, organizasyon bozukluğu sonucu pek çok yayınevi bu fuara katılamamış, çoğunlukla Almanya'daki Türk yayınevleri ürünlerini sergile-

yebilmişlerdir. Böylelikle, Türk yayınlarının yurtdışında geniş çapta tanıtılması açısından büyük bir fırsat kaçırılmıştır.

Türk - Alman Kültür Anlaşmasının kapsamına giren hususlar değerlendirilmelidir : Bunların arasında Türk ve Alman kütüphanecilerin Türkiye'de ve Almanya'da inceleme gezileri yapmaları konusu da vardır. Bunlar bir süre (yabancı dil bilmek koşuluyla) kütüphanelerde incelemeler yapabilirler. Almanlar Türk kütüphanelerini, kültürümüzü, yayınlarımızı tanıyabilir, Türkler Alman kütüphanelerini inceleyip, Alman meslektaşlarına Türklere verilen hizmet konusunda yardımcı olabilirler. Alman Kütüphane Enstitüsü'nce böyle amaçlarla 15 günlük inceleme gezileri düzenlenmektedir. Bir grup Türk kütüphaneci böyle bir inceleme gezisi yapmışlardır. Nitekim yıllar önce kitap seçimi konusunda Alman kütüphanecilere yardımcı olabilmek için millî bibliyografyamız gereğince tanıtılmalıdır. Görüşme yaptığım Türk ve Alman kütüphaneciler en çok Türkiye Bibliyografyasına ve Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni'ne ilgi göstermişlerdir. Almanya her iki yayın için de iyi bir pazar niteliğindedir. İlgililerce bu durum yeterince değerlendirilmelidir.

Üniversite Kütüphanecilik Bölümleri ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün işbirliği sonucu Almanya'daki ilgili kütüphanelere standart kitap listeleri gönderilebilir. Herne kadar bu konuda daha önce yapılmış bazı girişimler varsa da bunlar hem yalnız çocuklara yöneliktir hem de artık güncelleştirilmeleri gerekmektedir (8). Almanya'da Krupp Vakfı'nın önderliğinde, Yabancılar Projesi kapsamında 1983-1984 yıllarında Berlin'de Ararat Yayınevi tarafından yayınlanmaya başlanan ve Duisburg Şehir Kütüphanesi'nde çalışan Türk arkadaşlarca hazırlanan, özellikle çocuk kitaplarına yönelik, iki dilde açıklanmalı olan bir katalog çıkarılmaktadır (9). Krupp Vakfı bu Katalog için 220.000 DM vermiştir. Proje 1.1.1983 te başlamıştır ve 31.12.1984 de bitecektir. Katalog'da da yaklaşık 1500 - 2000 Türkçe Kitap açıklanarak (Türkçe ve Almanca) tanıtılacaktır (10).

Üniversite Kütüphanecilik Bölüm'leri tarafından yurtdışında Türklere hizmet verebilecek nitelikte kütüphanecilerin yetiştirilmesine çalışılabilir. Çeşitli konularda fikir soran Alman meslektaşlara pratik çözüm yolları önerilebilir.

Alman Kütüphanecilik Okullarında artık Türk halk kütüphanelerini konu olan Bitirme Tezleri yazılmaktadır. Konu son derece günceldir.

Türk Kültür Evlerinde çalışan kişilerin Kütüphanecilik Bölümü mezu-nu dil bilen kişiler olmaları gereği Dışişleri Bakanlığı'nın ilgili makamlarına belirtilmelidir. Yıllar önce Kültür Bakanlığı tarafından Türk Kültür Evlerine yetişmiş kütüphaneci gönderilmesi için girişimde bulunulmuşsa da

bu girişim gerçekleştirilememiştir. Türk Kültür Evleri'ndeki pasif kütüphanelere ivedilikle işlerlik kazandırılmalıdır.

Pek çok sorunun çözülmesi Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bu konularda Üniversite Kütüphanecilik Bölümleri, Dışişleri Bakanlığı, Alman Kütüphane Enstitüsü, Federal Almanya Yabancı Sorunları ile ilgili kuruluşlar, Kültür Senatörlükleri, IFLA'nın Etnik Azınlıklar Yuvarlak Masası ve Türk Kütüphaneciler Derneği ile yakın bir işbirliğine gitmesi sonucu kolaylaşacaktır.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde sorunlara çözüm getirilebilmesi için bazı köklü değişikliklere gerek vardır :

Burada bulunan yabancılar için en kısa zamanda materyal seçimini, sağlamasını ve diğer teknik hizmetleri yapacak merkezi bir birim kurulmalıdır. Bu birimin Türkçe Materyal Bölümü'nde çalışacak kimse Üniversite Kütüphanecilik Bölümü mezunu, Türk kültürünü iyi bilen, Türkçe yayınları tanıyan ve çok iyi Almanca bilen bir kütüphaneci olmalıdır. Birlikte çalışacağı Türk kütüphanecilerle ileri teknik olanaklardan yararlanarak bugüne kadar çözülmemiş sorunlara çözüm getirecektir. Böyle bir çözümün bulunması bu yolda bugüne kadar büyük yatırım yapmış ama bunu gereği gibi değerlendirememiş olan Almanya'nın da işine gelecektir. Böyle bir öneri Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Almanya'ya bir işbirliği önerisi olarak getirilebilir.

Böylelikle yurt düzeyinde yaygınlaştırılması istenen hizmet Türk kültürünü ve Türkçe'yi unutmak üzere olan vatandaşlarımıza, yurt dışına kadar ulaşabilir. Türk Kültürü'nün gerçek anlamda tanıtılması ve işbirliği konusunda atılacak olumlu adımlar iki ulusun halklarını ve kütüphanecilerini birbirlerine yaklaştıracak gibi yurt içinde de bugüne kadar aralarınca gerçek anlamda bir işbirliği oluşmamış olan bazı Kuruluşları birbirine yaklaştıracaktır.

Ancak, bu bağlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne düşen bir başka sorumluluğu da gözardı etmemek gerekir :

Kısa bir süreden beri kesin dönüş yapmakta olan ve halk kütüphanesi hizmetine alıştırılmış olan vatandaşlarımıza, alıştıkları hizmetin Türk Halk Kütüphanelerinde de en iyi biçimde verilmesi gereği unutulmamalıdır.

DİPNOTLAR

1. IFLA, Section of Public Libraries, **Standards for Public Libraries**, 2. corr. ed. München 1977, S. 34.
2. a. y.
3. Bkz. S. Selhmann, «Bibliotheksdienstle für susländische Mitbürger» **Buch und Bibliothek**, 33 (1981) 11/12 ss. 933 - 942, **Ausländer in Öffentlichen Bibliotheken**, DBI, Berlin 1984, **Seziale Bibliotheksarbeit**, DBI Berlin 1982, **Mobile Bibliotheksversorgung ausländischer Arbeitnehmer**, BMBW Bonn 1978, ss. 56-65, **Neue Wege in der Weiterbildung ausländischer Mitbürger**, BMBW 1982, ss. 94-99.
4. **Weiterentwicklung der Ausländerpolitik**, Beschlüsse der Bundesregierung vom 19 März 1980.
5. a. y.
6. H. P. Laqueur, «Türkische Kinder und Jugendliche als Büchereibenutzer, Leserbefragung bei den Städtischen Bibliotheken in München» **Buch und Bibliothek** 33 (1981), 5, ss. 452-455.
7. Tülin Sağlamtuç «Bibliothekarische Versorgung der Türken in der BRD und die Möglichkeiten der Integrationspolitik» **Bibliotheksdienst** 18 (1984) H. 8, ss. 779-791.
8. Meral Alpay - Robert Anhegger, **Kinder und Jugendbücher der Türkei** İstanbul 1977, ss. VII - XIII, **Türkei, Literatur für Kinder ausländischer Arbeitnehmer in türkischer Sprache**, IJB, München 1974, ss. 3-8.
9. J. Fest, «Förderung eines gleichberechtigten Miteinanders, Zeisprachig annotierter Katalog türksicher Literatur» **Buch und Bibliothek** 35 (1983) 10, ss. 740-745.
10. a. e. s 743, Katalogun temelini Duisburg Şehir Kütüphanesi'nin Türkçe koleksiyonu oluşturacaktır. Yapılan planlamaya göre 300 Çocuk ve Gençlik Kitabı, 600-800 edebi eser, 100-200 Dünya Klasiklerinden eserler ve 100-200 romandışı eser tanıtılacaktır.

KAYNAKÇA

- Alpay, Meral — Robert Anhegger : **Kinder— und Jugendbücher der Türkei. Kommentierte Bibliographie**, İstanbul 1977.
- **Auslander in Öffentlichen Bibliotheken. Arbeitshilfen, Adressen, Informationen**, Hrsg. v. DBI, Berlin 1984. (DBI-Materialien : 34).

- Fest, Johannes : «Förderung eines gleichberechtigten Miteinanders. Zweisprachig annotierter Katalog türkischer Literatur», **Buch und Bibliothek**, 35 (1983) 10, ss. 740-745.
- Fritz, Adelheid : «Frankfurt : Bibliotheksarbeit für türkische Benutzer», **Buch und Bibliothek** 35 (1983) 10, ss. 750 - 752.
- Lequeu, Hans-Peter : «Türkische Kinder und Jugendliche als Büchereibenutzer. Leserbefragung bei den Stadtischen Bibliotheken München» **Buch und Bibliothek** 33 (1981) 5, ss. 452-455.
- Mergen, Gökçen — Ümit : «Zehn Jahre Namık Kemal Bücherei» **Buch und Bibliothek** 35 (1983) 10, ss. 749 - 750.
- **Mebile Bibliotheksversorgung ausländischer Arbeitnehmer. Das Duisburger Modell 1974 - 1977.** Hrsg. v. BMBW, Bonn 1978. (Schriftenreihe Bildungsplanung : 28).
- **Neue Wege in der Weiterbildung ausländischer Mitbürger.** Hrsg. v. BMBW, Bonn 1982.
- Özgen, Zeynep : «Im Dienste türkischer Mitbürger. Ein Erfahrungsbericht aus München», **Buch und Bibliothek** 35 (1983) 10, ss. 745-748.
- Sağlamtuñ, Tülin : «Bibliothekarische Versorgung der Türken in der BRD und die Möglichkeiten der Integrationspolitik» **Bibliotheksdiens** 18 (1984) H. 8, ss. 779 - 791.
- Sağlamtuñ, Tülin : «Türkische Bücher in den deutschen Öffentlichen Bibliotheken, **Deutsch-Türkische Gesellschaft. Mitteilungen**, 1983, H. 106, ss. 1 - 4.
- Selbmann, Sibylle : «Bibliotheksdienste für ausländische Mitbürger. Sozialwissenschaftliche Voraussetzungen und mögliche Formen der praktischen Umsetzung», **Buch und Bibliothek** 33 (1981) 11/12, ss. 933-942.
- **Soziale Bibliotheksarbeit. Theorie und Praxis.** Hrsg. v. DBI, Berlin 1982, (DBI-Materialien : 18).
- **Standards for Public Libraries.** ed. by IFLA, Section of Public Libraries, 2, corr. ed. München 1977.
- **Türkei. Literatur für Kinder ausländischer Arbeitnehmer in türkischer Sprache.** Hrsg. v. IJB, München 1974.
- **Weiterentwicklung der Ausländerpolitik.** Beschlüsse der Bundesregierung vom 19.3.1980.